
NAREČNA LITERATURA KOT ZNAČILNOST »MANJŠINJSKE LITERATURE«?

Namen prispevka je dokazati, da je lahko narečna književnost ena izmed poglobitnih značilnosti manjšinske literature. Dosedanje raziskave so namreč pokazale, da nastaja slovenska narečna literatura še dalje na obrobju slovenskega narodnostnega naselitvenega območja, v zamejstvu in sploh na tistih območjih, na katerih prihaja slovenski jezik v stik z drugimi jeziki. Na primeru dveh manjšinskih skupnosti, slovenske v Italiji ter italijanske v Sloveniji in na Hrvaškem, poskuša avtorica dokazati, da je narečna literatura tipičen pojav v manjšinski književnosti, pri kateri je opaziti poseben odnos do jezika nasploh.

Ključne besede: manjšinska književnost, narečna književnost, Slovenci v Italiji, Italijani v Sloveniji in na Hrvaškem

0 Uvod

Narečje je najverjetneje najbolj intimna oblika izražanja, s katero želijo literarni ustvarjalci poseči v najglobljo sfero vsakdanjega doživljanja samega sebe znotraj družbenega dogajanja. Narečno pisanje je bilo dolga leta prezrto s strani literarne kritike, ker je bilo geografsko omejeno in zaradi jezikovnih posebnosti tudi težje dostopno širšemu krogu bralcev in literarnih zgodovinarjev, ki so ga uvrščali v neko obrobno poglavje literarnega ustvarjanja, in to zaradi domnevno nižjega socialnega statusa narečnih ustvarjalcev in njihovega zemljepisnega izvora. Ta oblika izražanja pa pridobiva v zadnjih letih posebno valenco: dialektalna izrazna oblika postaja v širšem evropskem prostoru nova oblika izražanja tistih korenin, brez katerih ne bi nihče dobival potrebne vitalne energije za svoj obstoj. Tega se še kako zavedajo predvsem narečni pesniki in pesnice, a tudi pripovedniki, ki vztrajno

in nadvse nekonvencionalno pišejo v narečju. Narečno pisanje predstavlja zaradi svojega nenavadnega in bohotnega razcveta predvsem v pesniški obliki enega najpomembnejših in najznačilnejših fenomenov italijanske istrsko-kvarnerske manjšinske literature, kakor dokazujeta raziskovalca Milani in Dobran (2010: 511), a tudi slovenske manjšine v Italiji, kot je razvidno iz publikacij, ki so izšle v zadnjih letih. Ne nazadnje pa je leta 2007 tudi izšla hvalevredna in nadvse poglobljena in celostna analiza slovenske narečne književnosti etnologinje Marije Stanonik.

Narečna književnost je »leposlovje v narečju kakega od knjižnih jezikov. Po strožjih kriterijih sodijo vanjo samo dela, nastala po normiranju knjižnega standarda, v širšem smislu pa tudi ustna književnost oz. slovstvena folklor iz časov pred oblikovanjem knjižne norme« (Hladnik 2011). Zato lahko o slovenski narečni literaturi začnemo govoriti šele v prejšnjem stoletju, čeprav so literarni ustvarjalci pisali v svojem domačem jeziku že veliko prej. Pomembno pa je razlikovati med lastnim domačim jezikom in zavestno odločitvijo pisanja v narečju v nasprotju s knjižnim jezikom. Šele ko pride v družbi do vsesplošne izobrazbe in vsi obvladajo knjižni jezik, ki postopoma izpodriva narečno govorico, takrat lahko govorimo o zavestni narečni literaturi, torej o tistem koraku, ki ga literarni ustvarjalec naredi, ko z določenim namenom daje prednost dialektu.

1 Manjšinska književnost

O slovenski manjšinski književnosti je bilo napisanih že nekaj razprav (Košuta 2008, Bandelj 2010), avtorica je na primeru dveh manjšinskih skupnosti nakazala, katere so poglavitve razsežnosti manjšinske književnosti (Cergol 2014): dokazano je bilo, da zaznamujejo manjšinsko književnost ontološka razsežnost, prirojena medkulturnost, narodna zaznamovanost, navezanost na življenjski prostor ter naselitveni teritorij, jezikovna vrednota ter zgodovinski spomin.

1.1 Jezikovna razsežnost

Izmed navedenih razsežnosti predstavlja jezik pisca posebno vrednoto, ki je sicer tesno povezana z vrednoto narodnosti, ker je sam nosilec bivanjske razsežnosti. Občutek, ki ga izražajo pripadniki manjšin, je namreč skupen: gre za občutek, da ne bodo zmogli nikoli do potankosti obvladati maternega jezika, ki se ga morajo s težavo naučiti v okolju, ki tega jezika ne uporablja.

Učiteljica, ki ima rdeč avto in črne oči, pravi, da slabo pišem v italijanščini. Stori, da bom boljši in da bom letos na izpitih, ko bo učiteljica narekovala, napisal pravilno vse tiste besede, ki imajo dvojne črke. Stori, da me bo gospa Slapnik, kamor me pošilja mama, naučila, kako se pravilno in lepo govori v slovenščini. (Sosič 2005: 13.)

Gre za tisto jezikovno nesproščenost, o kateri piše Miran Košuta, ki lahko privede celo do poostrene skrbi za jezik, ker slovenska beseda pomeni boj za lastno ogroženo

identiteto in svobodnost (Košuta 2008: 20). Za obe manjšini je v zvezi z jezikom značilno, da se izogibata skrajnim oblikam jezikovnega eksperimentiranja, ludizmu, dadaizmu itd., prav tako pa je mogoče zaznati nenehno iskanje vsebinske literarnosti, skladne klasične lepote, kar privede do tega, da gre tudi za iskanje estetske lepote v pesniškem izrazju (Milani, Dobran 2010: II, 338).

Era un appassionato della felicissima teoria, specialmente per Martino, dei linguaggi regionali italiani. Secondo la quale, in breve, la lingua italiana pura sarebbe un desiderio, un sogno, a cui si avvicinerrebbero pochi: eminenti linguisti, alcuni giornalisti dell'EIAR e diversi italianisti. Mentre la maggioranza, stragrande, anche delle persone dotte, parlerebbe e scriverebbe una lingua, colorita e profumata variamente, in conformità del particolare humus linguistico, i dialetti, delle regioni d'Italia, sempre nel rispetto delle regole fondamentali dell'italiano. Il professor Callegarini, perciò raccomandò a mamma Checchina, sin dal primo colloquio, di parlare al figlio come meglio sapeva, cioè in rovignese. Dialetto nobile che traeva le sue origini direttamente dal parlato latino, ricco di simboli, di immagini, di modi di dire, fioriti, attraverso quasi due millenni, nel quotidiano di quella gente italiana. Il figlio, poi, studiando, sarebbe stato in grado di porgere quegli antichi doni al dialetto della propria nazione, e, attraverso questa, a tutte le altre. /.../

E Martino, prossimo a finire le magistrali, a maledir la cattiva sorte che gli aveva dato in tuti quegli anni quella bonadagninte, quella buon a nulla, che lo aveva sempre bloccato con il suo spappagallare il fiorentino. Ora con Callegarini, che sapeva *favalà*, cioè parlare, essendo un uomo e non un vaso di pittura, si esprimeva senza paura, a non finire. Non aveva più paura, chè, se i pescatori di Acì Trezza parlavano per la penna di verga, consigliatogli dal professore, un italiano dal profumo siciliano, anche lui poteva dir qualcosa che avesse l'aroma del ginepro istriano. L'Istria non aveva nulla da vergognarsi al cospetto della Sicilia. (Zanini, 1990, 140-141.)¹

¹ Bil je strasten privrženc teorije o regionalnih italijanskih govorih, ki se je Martinu zdela zelo posrečena. Po njej, če povzamemo v nekaj besedah, naj bi bil čist italijanski jezik le želja oziroma sanje, ki se jim lahko približajo le redki: ugledni jezikoslovci, nekateri novinarji iz EIAR in razni italijanisti. Velika večina ljudi, tudi izobražencev, pa naj bi govorila in pisala v jeziku, ki ima različne barve in vonje glede na posebno jezikovno podlago, dialekte iz italijanskih pokrajin, ampak ob upoštevanju temeljnih pravil knjižne italijanščine. Zato je profesor Callegarini že ob prvem srečanju priporočil mami Checchini, naj s svojim sinom govori, kot najbolje zna, torej v rovinjščini. To je žlahten dialekt, ki izvira neposredno iz latinščine, bogat s simboli, podobami, frazami, ki so skoraj dva tisoč let rasle v vsakdanjem življenju tamkajšnjih Italijanov. Z učenjem pa naj bi bil njen sin sposoben predati te davne darove dialektu lastnega ljudstva, preko njega pa še vsem ostalim ljudem. /.../

In Martino, ki je že dokončeval učiteljsiše, je preklinjal usodo, zaradi katere je imel v vseh teh letih opraviti s tisto ničvrednico, ki ga je neprestano omejevala s tem, da je kot papiga posnemala toskanščino. Zdaj se je s Callegarinijem, ki je znal *favalà*, torej govoriti, ker je bil človek in ne okrasni lonec, se je izražal brez strahu in ni ga bilo moč ustaviti. Ni se več bal, saj če so ribiči iz Acì Trezze, o katerih je pisal Verga (tega pisatelja mu je priporočil profesor), govorili italijanščino s sicilijanskim pridihom, potem je tudi on lahko rekel kaj, kar je imelo okus po istrskem brinu. Istra se v primerjavi s Sicilijo ni imela česa sramovati. (Prevod Uršula Lipovec Čebrov, Gašper Malej.)

2 Narečna manjšinska književnost

Iz bežnega pregleda evropskih književnosti je razvidno, da nimajo vsi narodi svoje narečne književnosti, ki nastane zaradi »odsotnosti centralizma nacionalne države, odsotnosti skupnega kulturnega središča, upravne razdvojenosti oz. regionalistične kulturne tradicije« (Hladnik 2011). Tako npr. imajo razvito narečno književnost na Hrvaškem, v Italiji, v Avstriji, v Nemčiji in Ameriki, ne poznajo pa je Angleži, Francozi in Srbi (Hladnik 2011; Novak Popov 2009). Iz pregleda *Slovenske narečne književnosti* dr. Marije Stanonik je razvidno, da se je slovenska narečna literatura najprej začela razvijati na obrobju slovenskega etničnega ozemlja, točneje v okoljih, v katerih so živele in še živijo slovenske manjšinske skupnosti: Porabje, avstrijska Koroška in območje med Miljami in Trbižem na italijanski strani. Šele v zadnjih letih se je ta pojav razširil še na preostale dele današnje Slovenije. Podobno velja tudi za narečno pisanje v primeru italijanske narodne skupnosti v Sloveniji in na Hrvaškem: narečna produkcija je v primeru obeh manjšinskih skupnosti izredno bogata, njena posebnost pa je tudi v tem, da je izvirna. Medtem ko večina italijanskih narečnih besedil v Italiji nastane kot prevod iz literarnega v narečno obliko jezika (Sobrero 2006: 355), večina manjšinskih narečnih avtorjev ustvarja svoja dela povsem izvirno in piše o dogodkih, ljudeh, krajih, okoljih, občutjih, ki so jih sami doživeli. Tudi ta oblika pisanja se je najprej pojavila na obrobjih italijanskega etničnega prostora, in to šele v dvajsetem stoletju, čeprav so obstajali nekateri primeri narečnih pesnikov že ob koncu 19. stoletja. Doživljajski svet narečnih istrsko-dalmatinskih italijanskih pesnikov razkriva razdvojenost med mestom in podeželjem, sega tako v kmečko kot ribiško kulturno dediščino, a je vedno pretkan z individualnim doživljanjem sveta in neke skupnosti, zdaj ožje manjšinske skupnosti, zdaj širše družbene realnosti, vse to izraženo v dveh osnovnih narečjih, to je v istrsko-beneškem in istrsko-romanskem narečju.

Iz pregleda *Slovenske narečne književnosti* izhaja podatek, da je pesnica, ki je orala ledino slovenskega narečnega pesništva, izhajala iz tržaške pokrajine: to je bila pesnica Marija Mijot, Slovenka iz Italije, ki je izdala svojo prvo pesniško zbirko *Souze jn smeh* leta 1962. O njej je njen takratni sovaščan, prav tako Svetoivančan Vladimir Bartol napisal: »Avtorici narečje ne služi le za opisovanje kakih zanimivih dogodkov, marveč v narečnem jeziku tudi doživlja. Kajti Mariji Mijot njeno narečje poje! Dialekt ji je pokoren in čeprav izrazno ni posebno bogat, pa more pesnica v njem izraziti tudi najtanjša osebna občutja, doživlja v njem pokrajino in ljudi ... nesrečno ljubezen, preprosto, naivno, a vendar pristno« (Bartol 1969: 7). Podobno opisujejo literarni kritiki tudi italijansko narečno pozijo v Istri, ko raziskujejo avtorje, ki se odločajo za pisanje v narečju zato, ker jim narečje predstavlja neko deviškost, pristnost, rodovitnost v nasprotju s knjižnim jezikom, ki pa je tog, brezbarven, votel, puhel; zato je pisanje v narečju veliko bolj primerno za izražanje lastnega subjektivnega doživljanja sveta. Če to lahko velja tudi za avtorje iz nacionalnih držav, ima za manjšinske ustvarjalce še dodaten pomen, saj želijo z narečjem uveljavljati svoj čut pripadnosti neki drugačni etnični skupnosti, nekemu drugačnemu kulturnemu in miselnemu svetu z željo, da bi ta svet in to kulturo ohranili in da se ne bi izgubil spomin nanjo. Zato je pisanje v narečju posebno bogato in plodno

ravno v manjšinskih skupnostih, ker ima neko dodatno valenco in pomen (Milani, Dobran 2010: 519). »Mnogi zagovorniki opozarjajo tudi na odpor do nacionalnega in globalnega integralizma, uniformiranosti, osiromašene monokulturnosti in oblastnosti, ob katerih so molče žrtvovani in spregledani dosežki prikrajšanih skupin in slojev /.../Narečna poezija se zato kaže tudi kot izraz svobode, poguma, notranje trdnosti« (Novak Popov 2009: 440). Tudi tematike, ki jih narečni pesniki obravnavajo, so zelo subjektivne narave, pišejo v glavnem o sebi, o svojem doživljanju vsakdana, o svojih krajih, o morju in oljkah, o trti in ljubezni, o krajih, ki jih obiskujejo in o katerih razmišljajo. Tako npr. italijanska pesnica iz Istre Dorina Bržan opisuje skalo na izolski obali:

Sto scòio

Un can ghe pisa de sora
un fio ghe tira 'na piera

e lù sta fermo là
e no 'l se movi
visin la punta

le onde de sora lo bàşa
de soto le ghe fa i grisoli

ma lu no 'l se movi
el varda
el scolta
el ga visto pasar de duto

'na volta iera le siore
che le meteva il piedin
tignindo in man l'ombrelin

la sera vigniva le vecie
a sentarse
a şmolàr le gambe

le gambe gonfie
del fregàr duto el giorno
sul mastel
le se trovava là
e le se contava duto
del mari che l'iera

cusi e cusì
dei fioi un che l'iera malà
l'altro che il fasèva la fame

calava la note
e lore şo a sospirar
e tirarse su
le cotole longhe e nere

'sto scoio che de giorno
el iera caldo
e de note bel fresco
va a savèr
lù el saveva
el capiva e nol dişeva gnente

quante volte eli era bagnà
de lagrime
de quei che andava via
e dei tanti che i vigniva
dei innamorai
e dei imbrigioni

che carèse e che s'ciafi
ma lù taşèva
el capiva
'sto scoio dela punta.²

(Dorina Bržan, *Scoi e onde di vita*)

² *Ta skala*. Poezija v izolskem narečju govori o skali, ki nepremično stoji na obali. Okoli nje se marsikaj dogaja, fantič vrže vanjo manjši kamenček, valovi jo oplazijo, ona pa negibno stoji in gleda in posluša. Koliko vsega je že videla, nekoč so prihajale žene, ki so v vodo položile samo nogico in v roki držale senčnik, zvečer pa so prihajale starejše gospe, si lajšale bolečine oteklih nog in si pripovedovale o tem in onem, o možu, ki je bil tak in drugačen, o enem sinu, ki je bil bolan, ter o drugem, ki je bil lačen, zvečer pa so se vračale na svoje domove. Skala pa je ostajala negibna, podnevi topla, ponoči mrzla, vse je razumela, a nič ni povedala; kolikokrat je bila skala mokra od solza tistih, ki so odhajali, in tistih, ki so prihajali, in tistih, ki so se tam zaljubili, in tistih, ki so se opili. In skala je molčala in razumela (povzetek avtorica članka).

Opis skale na izolski obali ponuja pesnici tudi priložnost, da izrazi še druga dodatna čustva povezana z rodnim mestom, ki je v svoji zgodovini videlo veliko trpljenja, a tudi veliko ljubezni: tako sega misel na tiste, ki so se odločili zapustiti svoj rodni kraj (na istrski eksodus), na nove ljudi, ki so se tu naselili, na težave istrskih žensk in na njihovo nelahko življenje. Če bi bila pesem napisana v knjižnem jeziku, verjetno ne bi začutili pristnosti v njenih besedah. A opisi krajev niso edina motivika, ki se pojavlja pri narečnih pesnikih. Če je še pred nekaj desetletji veljalo, da je narečna literatura omejena na osebno izpoved, na otrokom namenjene pesmi in na kmečko življenje navezan čustveni in predstavn svet, se je motivika narečne poezije danes nekoliko razširila, pri tem pa v glavnem ohranja svojo subjektivno naravo. Tako se npr. tržaški pesnik Atilij Kralj posveča pretežno humorističnemu narečnemu pisanju; spet pri drugih pesniških izpovedih najdemo še motiviko domoljubja, navezanosti na domače kraje, lastne zgodovine, a tudi obče človeška čustva, kot je lahko ljubezen ali pa bolečina ob izgubi drage osebe. Če razmislimo o tej družbeni vlogi, nam postaja jasno, da je,

pisanje pesmi v živem jeziku oziroma narečju dokaz najbolj samodejnega, pristnega in prepričljivega podzavestnega upora vsake manjše skupnosti (tudi naroda) zoper funkcionalistično poenotenje, globalizacijo sveta, kjer vse tisto, kar je posamezno, enkratno, individualno človeško, po meri človeka, povečini ne velja dosti in bi moralo izginiti? Mnogi so takim manjšinam (tudi slovenskemu narodu) napovedovali takšno črno usodo, a se črnoglede napovedi niso uresničile, ker proti izničevalnim sredotežnim težnjam v naravi stvari delujejo tudi sredobežne razvojne sile, ki ob velikih ohranjajo pri življenju tudi majhna bitja. In ena takih ohranjevalnih sil je zagotovo tudi narečje z vso trdoživostjo, ki je zanj značilna. (Hočevar 1999: 148).

Da je trditev Jožeta Hočevarja pravilna, priča marsikatera pesniška izpoved, ki nam razkrije izbiro pesniške duše, zakaj pisanje v narečju. Simbolična je v tem smislu poezija Silvane Paletti *Ta rozajanski glas*, ki priča o avtoričini navezanosti na domačo govorico.

Tu-w ti rožiněj dulīni,
puložanā pod Čaninom,
tej da vīlažnji din,
se mi jasnijo lipe biside,
od noga glasa.
Iti, jě glas od me zamje.

Od mlade od sārca
wzira, pod suncon.
Sārčne biside mu stjījo.
Sam, zna, jūbit od rožicōw
nu na jasnimō, nēbēske racjune.
Iti jě glas, od mēh judi.

Iti jě glas, Rozajanski,
ki zadavit, ni smin,
zabit, ni mōrēn.

Mo mati, za šenk, na mi dala,
da ja se znej po svētō,
da ja si makōj Rozajän.

Iti jê glas, Rozajanski,
ki od vište od sunca,
skryt, ni mörën ...
Zakoj, iti, jê glas
od me duline ...
od me zamje ...
od mëh samih judi.

(Silvana Paletti, *Ta rozajanski glas*)

Podobno kot smo že zaznali pri Bržanovi, velja tudi za Silvano Paletti, ki se prepusti narečnemu pisanju za opis svojih domačih zelenih dolin pod Kaninom, a obenem svojo misel usmeri tudi v drugo tematiko, v tematiko uporabljenega jezika, tistega jezika, ki ji ga je mati položila v zibelko in ki ga bo ona hranila, ker je to glas njene doline, njene zemlje in njenih ljudi.

V obeh navedenih primerih smo lahko opazili, da poezije presegajo golo individualno, subjektivno doživljanje sveta, gre za pesniške izpovedi, ki so vselej namenjene tudi širši skupnosti, predvsem jezikovni skupnosti, ki te pesmi bere in se z njimi istoveti. Zato lahko v nekaterih od teh pesmi zasledimo tudi motiviko, vezano na zgodovinski spomin te iste skupnosti. Tak primer nam ponuja Tino Gavardo, italijanski narečni pesnik iz Kopra, ki se obregne ob avstro-ogrsko oblast, do katere sploh ne kaže kake naklonjenosti, in to zaradi občutka izgubljene italijanske domovine, zaradi zagrenjenosti nad izgubljeno beneško domovino in zaradi spremenjenih političnih razmer v njegovem mestu.

Sfogo

E tuto xe sito; soltanto un momento
se senti una vose che par un lamento,
'na vose de pianto che par quasi umana;
xe un boto che manda la vecia campana.

La vecia campana che, a fianco le tori,
ciamava a seduta i antichi signori,
la vecia campana che dormi lassù,
che sempre ricorda per chi l'â batù... /.../

Ma adesso sti veci che più no comanda,
in morte i patissi l'ofesa più granda;
l'ofesa più granda: cambiarghe la sèna,
menarli in berlina fra i turchi de Viena.

Ma, attenti là in alto che, se anca de gesso,
el cuor de San Marco xe sempre l'istesso;

atenti *là in alto* che forsi de novo
no 'l vegni rabioso de fora del covò.

Chè alora, se 'l urla sto vecio Leon,
al Prater va in tera le quinte e 'l tendon...
O turchi e Viena, porteghe rispetto,
se no, garantisso, fini int-un sguasseto.³

(Tino Gavardo, *Sfogo*)

Z navedenimi primeri sem želela dokazati, da se pesniki, pripadniki obeh manjšinskih skupnosti na obmejnem območju, v veliki meri odločajo za pisanje v lastnem narečju, torej v tistem jeziku, v katerem so kot otroci spregovorili. Izbira za narečje ni sama sebi namen, za subjektivnimi izpovedmi se nahajajo tudi sporočila, ki so namenjena celotni manjšinski in širši družbi, saj se dotikajo tudi političnih problematik, jezikovnih dilem, zgodovinskega spomina. Gre torej za neko obliko literarnega izražanja, ki je vredna posebne obravnave predvsem zato, ker je njena pojavnost vedno večja in bogatejša. Tudi zahvaljujoč vnemi, volji in želji po njenem ohranjanju.

Literatura

Bandelj, David, 2010: Literature of Slovenians in Italy: A subsystem of Slovenian supernational system? *Interlitteraria* 5/2. 432–441.

Bartol, Vladimir, 1962. Predgovor k prvi izdaji. Mijot, Marija: *Souze jn smeh*. Trst: Založništvo tržaškega tiska. 7–9.

Cergol, Jadranka, 2014: K pojmovanju manjšinske literature: študija primera literarne produkcije dveh manjšinskih skupnosti. Žbogar, Alenka (ur.): *Recepcija slovenske književnosti*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 63–70.

Hladnik, Miran, 2011. *Postavimo narečno književnost, slovensko seveda, na Wikipedijo*. <http://slov.si/mh/dialekti.ppt>. (Dostop 19. 10. 2015.)

Hočevar, Jože, 1999. *Pride vse en vse pasá*. Štok-Vojška, Nelda: *Pride vse en vse pasá (Pesmi o Istri in njenih ljudeh)*. Marezige: samozaložba. 143–148.

Košuta, Miran, 2008: *E-mejli: Eseji o mejni literaturi*. Maribor: Litera.

Milani, Nelida, in Dobran, Roberto, 2010. *Le parole rimaste: Storia della letteratura italiana dell'Istria e del Quarnero nel secondo Novecento*. Pula: Pietas Iulia; Rijeka: Edit.

Narečna književnost. Wikipedija, prosta enciklopedija.

³ *Izbruh*. Poezija v istrskem narečju izraža pesnikov izbruh ob političnih spremembah v koprski pokrajini. Ko je namreč v Koprju vse tiho in mirno, se naenkrat sliši glas, ki zveni kot ječanje; a je samo udarec starega zvona. Stari zvon, ki je klical starodavne gospode k zboru, stari zvon, ki sedaj tam gori spi in se vedno spominja, za koga je nekoč zvonil. Sedaj pa ta starodavna gospoda, ki več ne gospoduje, trpi v grobu največjo žalitev. A naj se pazijo tisti novi gospodarji, ker srce Svetega Marka še vedno bije; naj se pazijo, da se ponovno ne prebudi in vrne iz brloga. Če se namreč stari Lev prebudi, tudi dunajski Prater bo porušen. Zato naj ga Turki in Dunaj spoštujejo, drugače jim bo huda predla (povzetek avtorica članka).

Novak Popov, Irena, 2009: Razmišljanje o sodobni narečni poeziji. Smole, Vera (ur.): *Slovenska narečja med sistemom in rabo*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 435–453.

Pirjevec, Marija, 2011: Periodizacija slovenske književnosti na Tržaškem (od 16. do 20. stoletja). *Annales, Series historia et sociologia* 21/2. 369–378.

Stanonik, Marija, 2007: *Slovenska narečna književnost*. Maribor: Slavistično društvo Maribor.

ABSTRACTS

Danila Zuljan Kumar: National Identity among Venetian Slovenians and Friulians Today, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 7–18.

In the Udine province of Friuli-Venezia Giulia, Slovenian and Friulian are increasingly seen and heard in public life, i.e., outside the private sphere and beyond Slovenian and Friulian institutional frameworks. The present article deals with changes in the perception of their mother tongue among representatives of both communities in relation to the prevailing Italian language, the use of which was associated with a more prestigious position in society in the past. It also investigates changes in the attitude of the majority population towards the two minority languages. The changes of discourse practices are occurring in parallel with changes in the communities' identity practices. This process is not an exception in Europe and can be placed within the wider (European) process of regionalisation.

Key words: national identity, Slovenians, Friulians, Slovenian, Friulian, Friuli-Venezia Giulia

Irena Novak Popov: The Poetic Strategies of Viljem Černo, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 19–35.

The article analyses the essential poetic strategies in the poetry of Viljem Černo from Torre Valley in Venetian Slovenia. With the use of the plural form of lyrical voice, the poet allies himself with his people; with apostrophe he summons God and praises his homeland; with anaphora, refrain and syntactic-semantic parallelism he intensifies and unifies the represented universe and creates the rhythm of free verse; and with antithetic composition he confronts destructive forces. Textual genres, forms and modes of expression known from the church service address the taste of local readers, but the poet's Torre Valley dialect is raised to the instrument of complex individual content with metaphoric and metonymic innovations.

Key words: Vilem Černo, Torre Valley, Venetian Slovenia, poetry in dialect, poetic strategies

David Bandelj: The Contemporary Poetry of Venetian Slovenia: A Model of Engaged Poetry by Slovenians in Italy, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 37–47.

The paper tries to show the differences between the concepts of engaged poetry developed by generations of poets in Venetian Slovenia. Due to their different historical and political situations, these poets have developed a very modern model of engaged poetry, connected to their relation to "the Other". This model is of great interest, especially due to the use of a dialectal base.

Key words: Slovenians in Italy, Venetian Slovenia, contemporary poetry, engaged poetry

Jadranka Cergol: Dialect Literature as a Characteristic of Minority Literature, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 49–57.

The purpose of the paper is to demonstrate that dialect literature is one of the main characteristics of minority literature. Previous studies have shown that Slovenian dialect literature arises primarily on the outskirts of the Slovenian ethnic settlement area, in neighbouring countries and even in those areas where the Slovenian language comes into contact with other languages. Analysing the cases of two minority communities – Slovenians in Italy and the Italian minority in Slovenia and Croatia – the author attempts

to demonstrate that dialect literature is a very typical phenomenon in minority literature and displays a special relationship to language in general.

Key words: minority literature, dialect literature, Slovenians in Italy, Italians in Slovenia and Croatia

Janoš Ježovnik: Angels and “Ognjenci”: The Dialectal Poetry of Renato Quaglia in the Marko Kravos Translations, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 59–77.

The article discusses the translations of Resian dialectal poetry into standard Slovenian. The thesis deals with Renato Quaglia's poems translated by Marko Kravos and published in the collection *Baside*, as well as in the publications *Stara piščal* and *Pogled*. The Resian dialect differs substantially from Slovenian standard language. Therefore, after a thorough preliminary elucidation of sociological and linguistic circumstances, an analysis of Resian dialect translation into Slovenian is presented.

Key words: Renato Quaglia, Markos Kravos, Resian dialect, dialectal poetry, Ognjenec

Mateja Curk: The Discourse of Bilingual Literary Characters from Diverse Slovene-Speaking Social Environments, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 79–90.

The paper deals with contemporary literary texts written by authors living in the province of Udine (Italy) and belonging to the community of so-called Venetian Slovenians (*Besiede tele zemlje* 2004), as well as a literary work from the central part of Slovenia (*Čefurji raus!* 2008). Taking into account the tendency of these texts to reflect real-language use, ideological aspects of literary discourse based on language varieties from different parts of the Slovene-speaking territory are discussed.

Key words: language ideology, literary language, contemporary social vernaculars

Bogomila Kravos: Veneto Theatre, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 91–97.

The article offers some initial thoughts about theatrical activities in the region of the Veneto valleys, i.e., the Alta Val Torre Valley, the Nadiža Valley and Resia, especially those activities that used to join these regions and that are in need of thorough examination. The archival materials should be supplemented by personal testimonies and detailed descriptions of how people received the most popular performances. A thorough analysis of the achievements and reception of the theatrical performances presents a unique opportunity to demonstrate how the peculiar dramatic expression of the troupe came about, and where the key actors found the inspiration to mix the bitter facts of existence with humour. The same analysis should examine how different ways of perception merge into a single theatrical expression that displays the spirit of the time and space. Such comprehensive research of each step in the history of the Veneto Theatre will reveal the axes around which its growth revolved and which connect the region of Veneto with the region of the Isonzo Valley.

Key words: Veneto Theatre, cultural heritage, preservation, restoration, integration

Eva Sicherl: The Diminutive in Slovene from the Perspective of Evaluative Morphology, *Jezik in slovstvo* 61/2, 2016, 101–115.

A comparison of linguistics articles on diminutives in Slovene as well as in some other languages – particularly Slavic languages, but also English – brings to light certain divergences concerning the status of some word-formational elements used in diminutive formation. The present article focuses on some of these differences: the elements *mini-* and *mikro-* as opposed to *malo-* and *drobno-* in complex words, and the status of non-finite suffixes in verbal and adjectival diminutives.

Key words: evaluative morphology, diminutiveness, noun diminutives, verb diminutives, adjective diminutives